

18.07.2023

**ANKARA
TİCARET BORSASI
Basın Bürosu**

**GÜNLÜK BASIN
ÖZETLERİ**

**18 Temmuz 2023
Salı**

RESMÎ GAZETE’DE BUGÜN

18 Temmuz 2023 Salı

YÜRÜTME VE İDARE BÖLÜMÜ

YÖNETMELİKLER

- Özel Tiyatroların Projelerine Yapılacak Yardımlara İlişkin Yönetmelikte Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik
- İstanbul Aydın Üniversitesi Lisansüstü Eğitim-Öğretim ve Sınav Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik

YARGI BÖLÜMÜ

ANAYASA MAHKEMESİ KARARI

- Anayasa Mahkemesinin 8/3/2023 Tarihli ve 2019/42687 Başvuru Numaralı Kararı

Tarım sektöründen ihracatta ilk yarı rekoru

Tarım sektörü, 16 milyar 627 milyon dolarla tüm zamanların en yüksek ilk yarı ihracatına imza attı.

Tarım sektörü, ihracatta rekorlar kırmaya devam ediyor. Jeopolitik riskler, arza yönelik endişelerin hakim olması ve küresel çapta gıdaya erişime dair sıkıntıların devam ettiği bir ortamda Türkiye'nin tarım ürünlerine talep artarak sürüyor.

Üretim ve ihracata öncelik veren ekonomi politikaları da Türkiye'nin tarım ihracatına katkıda bulunuyor.

Türkiye İhracatçıları Meclisi (TİM) verilerinden derlenen bilgilere göre, Türkiye'nin tarım sektörü, 16 milyar 627 milyon dolarla tüm zamanların en yüksek ilk yarı ihracatına imza attı.

Yılın ilk 6 ayında 2022'nin aynı dönemine göre yüzde 1,4 artan tarım ihracatı, Türkiye'nin toplam dış satımından yüzde 15,4 pay aldı.

Tarım bünyesinde faaliyet gösteren 10 sektörden 3'ü, ilk yarıda ihracat rekoru kırdı. Söz konusu dönemde hububat, bakliyat, yağlı tohumlar ve mamulleri, yaş meyve ve sebze, zeytin ve zeytinyağı sektörleri tüm zamanların en yüksek ocak-haziran dış satımını yaptı.

Bu dönemde hububat, bakliyat, yağlı tohumlar ve mamulleri 5 milyar 510 milyon dolar, yaş meyve ve sebze 1 milyar 697 milyon dolar, zeytin ve zeytinyağı 559 milyon 881 bin dolarlık ihracata imza attı.

Ocak-Haziran 2023'te geçen yılın aynı dönemine göre, hububat, bakliyat, yağlı tohumlar ve mamulleri yüzde 2,1, yaş meyve ve sebze yüzde 16,6, zeytin ve zeytinyağı yüzde 190,7 ihracat artışı kaydetti.

Zeytin ve zeytinyağı sektörünün İspanya'ya ihracatı 200 milyon doları aştı

Ülkelere göre bakıldığında, ilk yarıda hububat, bakliyat, yağlı tohumlar ve mamulleri Irak'a 966 milyon 207 bin dolar, yaş meyve ve sebze sektörü Rusya'ya 498 milyon 393 bin dolar, zeytin ve zeytin yağı sektörü İspanya'ya 203 milyon 967 bin dolarlık ihracat gerçekleştirdi.

Hububat, bakliyat, yağlı tohumlar ve mamullerinin Irak'a dış satımı 95 milyon 933 bin dolar azalırken, yaş meyve ve sebze sektörü Rusya'ya 43 milyon 877 bin dolarlık, zeytin ve zeytin yağı sektörü de İspanya'ya 196 milyon 320 bin dolarlık ihracat artışı kaydetti.

Mersin'in yaş meyve ve sebze ihracatı 400 milyon doların üzerine çıktı

İller bazında bakıldığında, İstanbul'dan 1 milyar 728 milyon dolarlık hububat, bakliyat, yağlı tohumlar ve mamulleri, Mersin'den 420 milyon 715 bin dolarlık yaş meyve ve sebze, İzmir'den 250 milyon 678 bin dolarlık zeytin ve zeytinyağı ihracatı yapıldı.

TİM verilerine göre, bu yıl ve 2022'nin ocak-haziran döneminde tarım ve tarıma bağlı sektörlerin ihracatı (dolar) şöyle:

1 OCAK - 30 HAZİRAN

SEKTÖRLER	2022	2023	Değişim (yüzde)	Pay (yüzde)
I. TARIM	16.396.266	16.627.578	1,4	15,4
A. BİTKİSEL ÜRÜNLER	10.226.972	10.950.144	7,1	10,2
Hububat, bakliyat, yağlı tohumlar ve mamulleri	5.399.080	5.510.942	2,1	5,1
Yaş meyve ve sebze	1.455.894	1.697.056	16,6	1,6
Meyve sebze mamulleri	1.152.116	1.073.736	-6,8	1,0
Kuru meyve ve mamulleri	753.283	724.669	-3,8	0,7
Fındık ve mamulleri	831.161	841.832	1,3	0,8
Zeytin ve zeytinyağı	192.631	559.881	190,7	0,5
Tütün	358.151	456.957	27,6	0,4
Süs bitkileri ve mamulleri	84.657	85.072	0,5	0,1
B. HAYVANSAL ÜRÜNLER	2.050.358	1.695.332	-17,3	1,6
Su ürünleri ve hayvansal mamuller	2.050.358	1.695.332	-17,3	1,6
C. AĞAÇ VE ORMAN ÜRÜNLERİ	4.118.936	3.982.101	-3,3	3,7
Mobilya, kağıt ve orman ürünleri	4.118.936	3.982.101	-3,3	3,7

TMO, hububatta arz edilen tüm ürünü alacak

Toprak Mahsulleri Ofisi Genel Müdürü Ahmet Güldal, üreticinin kayıtlı olan tüm ürününü almaya hazır olduklarını belirtti.

Aksaray Ziraat Odası Başkanı Emin Koçak'ı ziyaret eden Toprak Mahsulleri Ofisi (TMO) Genel Müdürü Ahmet Güldal, bu yıl ülke genelinde bereketli bir hasat sezonunu geçirdiğini anlattı.

Marta kadar kuraklık riski olduğunu belirten Güldal, şunları kaydetti:

"Bahar aylarında gelen yağışların istikrarı hububat üretiminde Türkiye'de son yılların en yüksek rekoltesine ulaşmaya vesile etti. Bu çok büyük memnuniyet verici bir durum. Biz de bu noktada TMO olarak alım fiyatlarının açıklanmasıyla hasat yapılan bölgelerde alım yerlerimizi açtık. Sürekli yeni depo alanları oluşturuyoruz, 4 milyon ton TMO'nun depolama kapasitesine ek olarak 3 milyon ton lisanslı depolardaki kapasiteyi de TMO'ya tahsis ettik. 3 milyon ton civarında olan açık yığın sahasını planladık. Toplamda 10 milyon ton ürünü stoklayabilecek hazırlığımızı yaptık."

Güldal, hububat alımında TMO ve piyasalar arasında 1500 ile 2 bin lira arasında fiyat farkı olduğunu ifade ederek, bir yılın emeğinin 2 bin lira farkla ticarete konu edilmesinin kabul edilebilir bir yanının olmadığını söyledi.

Türkiye'nin hububat rekoltesinin ülkenin ihtiyacına cevap verdiğini vurgulayan Güldal, "Biz ilk baştan beri söylüyoruz, üreticimizin ürettiği ve kayıtlı olan tüm ürünü almaya hazırız. Üreticilerimizin fiyat farkını dikkate alarak bize sabırlı olarak satmaya devam

18.07.2023

etmesini istiyoruz. Piyasaların da bir süre sonra bizim fiyatlara geleceğini düşünüyoruz." dedi.

Tahıl koridorunun Rusya tarafından askıya alınmasına ilişkin de Güldal, şu değerlendirmeyi yaptı:

"Buğdayın, arpanın ve hububatın dünya için önemi biliniyor. Bizim için hasat dönemi olduğu için çok önemli bir gelişme olduğunu değerlendiriyorum. Tahılın ne kadar önemli olduğunu Rusya-Ukrayna savaşı çıkınca başta Afrika ülkeleri olmak üzere Avrupa ülkeleri de gördü. Şu anda üreticilerimizin mahsulü en değerli ve bol zamanda tahıl koridoruyla ilgili böyle bir gelişme de mutlaka iç piyasadaki üreticilerimizi ve ticaretimize katkı sağlayacak."

AB'den ve ABD'den Rusya'ya tahıl tepkisi

Avrupa Birliği (AB) Komisyonu Başkanı Ursula von der Leyen, Rusya'nın Karadeniz tahıl koridoru anlaşmasını bitirmesini kuvvetle kınadıklarını bildirirken Avusturya da anlaşmanın acil uzatılması çağrısında bulundu. ABD tarafı ise anlaşmanın uzatılmamasını "zalimlik" olarak nitelendirdi.

Tahıl anlaşmasının sona erdirilmesi kararına ilişkin bir biri ardına tepki ve açıklamalar gelmeye başladı.

Avrupa Birliği (AB) Komisyonu Başkanı Ursula von der Leyen, konuyla ilgili açıklamasında, "Birleşmiş Milletler ve Türkiye'nin çabalarına rağmen Rusya'nın Karadeniz Tahıl Girişimini bitirmeye yönelik hareketini kuvvetle kınıyorum" ifadesini kullandı.

AB'nin, dünyada zor durumda olanlar için gıda güvenliğini sağlamak üzere çalıştığını belirten von der Leyen, AB tarafından daha önce oluşturulan kara bağlantılarıyla gıda ürünlerinin Ukrayna'dan taşınmaya devam edeceğini kaydetti.

Almanya ve Avusturya'dan çağrı

Hükümet Sözcü Yardımcısı Christiane Hoffmann, Berlin'de yaptığı açıklamada, Rusya'nın tahıl koridoru anlaşmasını uzatmasını ve mevcut anlaşmazlığı yoksul insanların sırtından yürütmemesini istediklerini belirtti.

Hoffmann, bu tür anlaşmaların kısa süreyle sınırlı kalmamasının ve Ukrayna'nın uzun vadede tahıl ihraç etmesine izin verilmesinin gerekliliğini vurguladı.

Almanya Gıda ve Tarım Bakanı Cem Özdemir de "Açlığın bir silah olarak kullanılmasına son verilmeli. (Rusya Devlet Başkanı) Vladimir Putin'in, korkunç savaş çığırkanlığı için bu dünyadaki yoksulların en yoksulu rehin alınıyor" ifadesini kullandı.

"Darboğaz yok"

Çiftçiler Birliği de anlaşmanın durdurulmasının ardından şu an için Almanya ve Avrupa pazarlarında herhangi bir darboğaz görmediklerini açıkladı.

Alman medyasına konuşan Birlik yetkilisi Udo Hemmerling, "Tahıl, yağlı tohumlar ve gübrelerde uzun bir kesinti olursa, küresel tarım ticaretinde yine arz darboğazları ve fiyat artışları olabilir ancak Orta Avrupa'da, yerel hasat mevcut olduğu için herhangi bir darboğaz beklemiyoruz" dedi.

Diğer yandan Avusturya Dışişleri Bakanlığı, Karadeniz Tahıl Koridoru Anlaşması'na ilişkin Twitter'dan "gıda silah değildir" etiketiyle paylaşımda bulundu.

Paylaşımda, "Rusya'yı Karadeniz Tahıl Girişimi'nin uzatılmasını acil kabul etmeye çağırıyoruz. Bu küresel gıda güvenliği için çok önemli. Ayrıca ihtiyaç sahiplerine de milyonlarca ton tahıl ve tohum sağlıyor" ifadesine yer verildi.

ABD: Anlaşmanın durdurulması zalimlik

ABD'nin Birleşmiş Milletler (BM) Daimi Temsilcisi Linda Thomas-Greenfield de, konuyla ilgili açıklamada bulunarak Rusya'nın Karadeniz Tahıl Koridoru Anlaşması'nı durdurmasını "zalimlik" olarak nitelendirdi.

Dünya Gıda Programı'na göre 345 milyondan fazla kişinin gıda güvensizliğiyle mücadele ettiğine dikkati çeken Thomas-Greenfield, Rusya'nın Ukrayna savaşının özellikle Orta Doğu ve Afrika'da milyonlarca ilave kişiyi açlık sınırına ittiğini söyledi.

Thomas-Greenfield, Rusya'nın anlaşmayı askıya alarak dünyadaki "mağdurlara" bir darbe daha vurduğunu belirterek, "Bu zalimlik" dedi.

BM ve Türkiye'nin öncülüğünde sağlanan tahıl anlaşmasının bir "umut ışığı" teşkil ettiğini ve küresel gıda pazarına istikrar getirdiğini ifade eden Thomas-Greenfield, "Rusya tüm bu ilerlemeyi çöpe attı. Rusya siyasi oyunlar oynarken, insanlar açlıktan ölecek" diye konuştu.

ABD temsilcisi, tek bir ülkenin "insanlığı rehin" aldığını aktararak, tüm üye ülkelerin Rusya'ya kararını değiştirme ve tekrar anlaşmayı uzatma, genişletme ve uygulama için müzakere masasına dönme çağrısı yapması gerektiğinin altını çizdi.

Rusya'dan açıklama

Kremlin Sözcüsü Dmitriy Peskov, 17 Temmuz'a kadar uzatılan Karadeniz Tahıl Koridoru Anlaşması'na ilişkin yaptığı açıklamada, "Tahıl koridoru anlaşması fiilen son buldu, durduruldu. Rusya, ilgili şartlar uygulanır uygulanmaz derhal tahıl anlaşmasına geri dönecek. Anlaşmanın Rusya ile ilgili kısmı yerine getirilmedi" ifadesini kullanmıştı.

Rusya'nın Ukrayna'ya yönelik saldırısının küresel gıda fiyatları üzerindeki etkisini azaltmak için Birleşmiş Milletler (BM), Rusya, Türkiye ve Ukrayna, 22 Temmuz 2022'de İstanbul'da düzenlenen törenle Karadeniz Tahıl Koridoru Anlaşması'nı imzalamıştı.

İklim değişikliğine direnci artırmak için 30 milyon liralık 'Çiftçi Teşvik Paketi'

Sertifikalı tohum dağıtımını yüzde 50 artıran Anadolu Efes, çiftçilerine 30 milyon TL'nin üzerinde 'Çiftçi Teşvik Paketi' sundu. 2023'te Güneydoğu Anadolu ve İç Anadolu bölgelerinden toplam 117 bin ton arpa alımı gerçekleştiren şirket, tarımsal ekonomiye 1 milyar TL seviyesinde katkı sağlamayı hedefliyor.

Başak Nur GÖKÇAM

Dünyada nüfusun artışıyla beraber tüketimin de hızla artıyor olması, üretimde yetersizliğe neden oluyor. İklim değişikliğinin etkisiyle kuraklık ve sel gibi doğal afetlerle mücadelenin yaşadığı sektörde, sürdürülebilir tarım uygulamalarının tercih edilmesi kritik öneme sahip. Bu alandaki çalışmalarıyla sektöre katkı sağlayan Anadolu Efes de Anadolu topraklarının tarım pratiklerini iklim değişikliğine karşı daha dirençli hale getirmek amacıyla çalışmalarına devam ediyor.

Maltlık arpa alanındaki Ar-Ge çalışmaları kapsamında bugüne kadar 17 çeşit arpa ve 7 çeşit şerbetçiotu bitkisini tescil ettiren ve yüzde 20 verim elde eden şirket, 2023 sezonunda Güneydoğu Anadolu ve İç Anadolu Bölgesi olmak üzere toplam 360 bin dekarlık üretim alanından arpa tedarik ediyor. Bu üretim alanı toplamda 25 bin futbol sahası büyüklüğüne eş değer.

Türkiye'nin 12 farklı ilinden (Adıyaman, Konya, Kırşehir, Kütahya, Aksaray, Urfa, Ankara, Kayseri, Eskişehir, Çorum, Afyon, Isparta) arpa alımı yapmakta olan Anadolu Efes, tarımsal faaliyetleri kapsamında 10 bine yakın kişiye de geçim kaynağı

sunuyor. Tarımsal üretimi desteklemek ve hammadde kalitesini güvence altına almak için bu yıl sertifikalı tohum dağıtımını yüzde 50 artırmayı hedefleyen şirket, çiftçilerine ise 31 milyon TL'lik 'Çiftçi Teşvik Paketi' sundu.

10 bin kişiye geçim kaynağı sağlıyor

2023 yılında Güneydoğu Anadolu ve İç Anadolu bölgelerinden toplamda 117 bin ton arpa alımı gerçekleştireceğini açıklayan Anadolu Efes'in bu yılki tarımsal ekonomiye katkısının toplamda 1 milyar TL seviyesinde olması bekleniyor. Konuya ilişkin açıklama yapan Anadolu Efes Türkiye Genel Müdürü Onur Altürk, "Tarım, işimizin merkezinde yer alıyor ve faaliyetlerimizde kilit bir rol oynuyor.

Tarımsal faaliyetlerimiz vesilesi ile de ülkemizde 10 bin kişiye geçim kaynağı sunuyoruz. Bu yıl, geçen yıla göre sözleşmeli çiftçi sayımız yüzde 70 arttı. 2018 yılından bu yana ise çiftçilerimizi akıllı tarım uygulamaları ile tanıştırıyor, onlara çeşitli araçlar sunuyor ve kapsamlı eğitimler veriyoruz.

Yaptığımız tüm bu çalışmalarla bir yandan doğal kaynakların daha sorumlu kullanımını sağlıyor ve verimliliği artırıyoruz, bir yandan da çiftçilerin hayatını kolaylaştırıyor ve refah seviyesinin de artmasına katkı sağlıyoruz" dedi.

Türkiye'de maltlık arpa üreten ilk sektör şirketi olduklarını belirten Onur Altürk, "Tarımsal üretimi desteklemek için geçtiğimiz yıl çiftçilerimize toplam 10 milyon TL'lik 'Çiftçi Teşvik Paketi' sunmuştuk. 2023 yılında bunu 3 katına çıkartarak çiftçilerimize gübre, mazot gibi ihtiyaçları için 30 milyon TL'nin üzerinde bir 'Çiftçi Teşvik Paketi' sunduk. Sertifikalı tohum dağıtımımızı ise bir önceki yıla göre yüzde 50 oranında artırdık" diye konuştu.

Ham maddeleri yerelden temin etmenin, sürdürülebilirlik odağında büyük öneme sahip olduğuna dikkat çeken Altürk şöyle devam etti: "Bugün, ülkemizin Güneydoğu ve İç Anadolu bölgelerindeki 12 farklı ilinden, 360 bin dekarlık, yani 25 bin futbol sahası büyüklüğünde bir alandan arpa alımı gerçekleştiriyoruz. Bu bağlamda ülkemizde maltlık arpanın en önemli alıcısı konumundayız. Bu yıl tarımsal ekonomiye katkımızın 1 milyar TL seviyesinde olmasını bekliyoruz. Tarıma olan katkımızı sürekli geliştirmek için çalışıyoruz.

Türk arpaları kayıt altına alınıyor

Bugüne kadar gerçekleştirdiği Ar-Ge çalışmaları ile verimliliği yüzde 20 artıran Anadolu Efes, kuraklığa dayanıklı daha fazla tohum çeşidinin geliştirilmesi, verimliliğin artırılması ve tohumlarının uluslararası standartlarda kimliklendirilmesi üzerine çalışmalarını sürdürüyor.

Bu kapsamda 2022 yılında arpa çeşitliliğini artırma amacıyla Gaziosmanpaşa Üniversitesi ile 3 yıllık bir projeye başlayan şirket, Akdeniz Üniversitesi ile yürüttüğü

proje ile ise maltlık arpaların kimliklerini uluslararası standartlarda çıkarmayı ve ihracatta rekabetçi avantaj sağlamayı hedefliyor. Öte yandan şirket, aldığı arpanın kalitesini ve safiyetini garanti almak için de 2 cihaz aracılığıyla arpa çeşitlerini analiz ederek, Türk arpalarını kayıt altına alıyor ve arpanın protein uygunluğunu hasat öncesinde tespit edebiliyor.

500 gence sürdürülebilir tarım sertifikası

Gençlerin tarıma teşvik edilmesi, bu alandaki bilgi, beceri ve yetkinliklerinin geliştirilmesi konusuna da ayrıca önem verdiklerini söyleyen Onur Altürk, “2024 yılı sonuna kadar en az 500 gencimize eğitim programları ile sürdürülebilir tarım sertifikası kazandırmak istiyoruz. Bunun için çalışmalara başladık” dedi.

UHK'dan TMO alımlarına ilişkin üreticilere tavsiye

Ulusal Hububat Konseyi Başkanı Özkan Taşpınar, Türkiye'de hububat hasadının yoğunlaştığı günlere girildiğini belirterek, "Ürün arzındaki yoğunluğun doğal sonucu olarak Toprak Mahsulleri Ofisi randevu sisteminde sıklıkla neden olabileceği bilinciyle bu süreçte üreticilerimize tavsiyemiz sabırlı olmaları, ürünü satmak için acele etmemeleri." ifadelerini kullandı.

Ulusal Hububat Konseyi (UHK) Başkanı Özkan Taşpınar, Toprak Mahsulleri Ofisi (TMO) alımlarıyla ilgili yaptığı yazılı açıklamada, buğday ve arpa arzının yoğun olduğu bir dönemden geçildiğine dikkati çekerek, üreticinin ürün arzında TMO'ya yöneliminin en üst düzeyde olduğunu bildirdi.

TMO'nun, çiftçinin ürününü Nisan 2024'e kadar alacağını hatırlatan Taşpınar, şunları kaydetti:

"TMO tarafından, 26 Haziran 2023'te hasat edilen ve önceki yıllardan devreden buğday ve arpa stokları için 2023/24 sezonu satış fiyatlarını ton başına makarnalık buğdayda 10 bin 200 lira, ekmeklik buğdayda 9 bin 350 lira, arpada 7 bin 725 lira olarak açıklanarak, alım fiyatının üzerine her türlü maliyet ilave edilmek suretiyle satış fiyatının tespit edileceği, sanayicilerimizin ve hububat ticaretiyle iştigal eden sektörün bu hususu dikkate alarak ihtiyaçlarını hasat döneminde temin etmelerinin uygun olacağı duyurulmuştur. Bu duyuru ile sanayici ve tüccarın da alıma başladığı görülmüş, serbest piyasada fiyatlar yukarı yönlü seyretmeye başlamıştır."

Ülke genelinde hasadın dar bir periyoda sıkışması ve üreticilerin de aynı günlerde ürünlerini TMO'ya satmak istemesi nedeniyle TMO randevu sisteminde yoğunluk yaşandığını vurgulayan Taşpınar, TMO'nun üreticilerin randevu almak kaydıyla ÇKS'ye kayıtlı ürününün tamamını alacağına dikkati çekti.

Taşpınar, üreticinin arz ettiği ürünü daha hızlı almak üzere alım kapasitesini artırdığını vurgulayarak, şu değerlendirmelerde bulundu:

"Ürün arzındaki yoğunluğun doğal sonucu olarak TMO randevu sisteminde sıkışıklığa neden olabileceği bilinciyle bu süreçte üreticilerimize tavsiyemiz sabırlı olmaları, ürünü satmak için acele etmemeleri, ürünlerini TMO fiyatları düzeyinde piyasaya pazarlayabilecekleri bir zaman dilimine makul sürede ulaşılabileceği beklentilerini güçlü tutmalarıdır."

Bakan Şimşek'ten G20'de yoğun görüşme trafiği

Hazine ve Maliye Bakanı Şimşek, G20 toplantılarında, başta ABD'li mevkidaşı Yellen ve Dünya Bankası Başkanı Ajay Banga olmak üzere üst düzey toplantılar gerçekleştirdi. Şimşek'e TCMB Başkanı Hafize Gaye Erkan da eşlik etti. Şimşek, "Çok verimli görüşmeler yaptık..." paylaşımında bulundu.

Hazine ve Maliye Bakanı Mehmet Şimşek, Hindistan'da düzenlenen G20 toplantılarında yoğun görüşme trafiği gerçekleştirdi.

Hindistan'da düzenlenen G20 toplantılarında Türkiye'yi temsil eden Hazine ve Maliye Bakanı Mehmet Şimşek, buradaki temasları kapsamında ABD Hazine Bakanı Yellen ile heyetler arası görüşme gerçekleştirdi.

Görüşme 45 dakika sürdü. Toplantıda Şimşek'e Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası (TCMB) Başkanı Hafize Gaye Erkan da eşlik etti.

ABD Hazine Bakanlığından yapılan açıklamada Yellen'ın, Şimşek ve Erkan ile Türkiye'nin ekonomik görünümü ve politika yönünü görüştüğü aktarıldı. Bakanlığın açıklamasında, görüşmede ayrıca, küresel ekonomik sorunları ele almak ve iki ülke ekonomisinde refahı artırmak için Türkiye ve ABD'nin G20'de dahil nasıl birlikte çalışabileceğinin ele alındığı kaydedildi.

Dünya Bankası ve EBRD heyetleri ile görüşme

18.07.2023

Bakan Şimşek, Hindistan'da düzenlenen G20 toplantılarında ABD Hazine Bakanı Janet Yellen ile gerçekleştirdiği toplantının ardından, görüşme trafiğini sürdürdü. Şimşek'e temaslarında Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası (TCMB) Başkanı Hafize Gaye Erkan da eşlik etti.

Dünya Bankası Başkanı Ajay Banga ile bir araya gelen Şimşek, Singapur Başbakan Yardımcısı ve Maliye Bakanı Lawrence Wong ile de görüştü.

Şimşek, AB Komisyonu Ekonomiden Sorumlu Komiseri Paolo Gentiloni ile bir araya geldi.

Avrupa İmar ve Kalkınma Bankası (EBRD) Başkanı Odile Renaud-Basso ile de görüşme gerçekleştiren Şimşek, Kanada Maliye Bakanı Chrystia Freeland ile de toplantı yaptı.

Bütçede rekor açık: Haziranda 220 milyar lira

Haziranda bütçe 219.6 milyar lira ile rekor açık verirken 6 ayda bütçe giderleri için ayrılan ödeneğin yüzde 53'ü kullanıldı. Kur korumalı mevduatın Hazine'ye maliyeti haziranda 20.6 milyar lira olurken, yılın en yüklü ödemesi gerçekleştirilmiş oldu.

Şebnem TURHAN

Vergi ve zamların üst üste geldiği, ek bütçenin Meclis'ten geçtiği dönemde Hazine ve Maliye Bakanlığı haziran ayına ilişkin bütçe sonuçlarını açıkladı. Hazine ve Maliye Bakanlığı verilerine göre haziranda bütçe 219 milyar 637 milyon 304 bin lira açık ile rekor kırdı. 6 aylık bütçe açığı ise 483 milyar 227 milyon 637 bin liraya ulaştı. Geçen yıl haziranda bütçe 31 milyar 58 milyon 653 bin lira açık vermişti, geçen yılın ilk 6 ayında ise bütçe 93 milyar 559 milyon 684 bin lira fazla vermişti. Hazine'nin Merkez Bankası'na devrettiği kur korumalı mevduat için kur farkı ödemeleri de haziranda 20 milyar 560 milyon 233 bin lira ile bu yılın en yüksek seviyesine çıktı. 6 ayda KKM'nin Hazine'ye maliyeti ise 25 milyar lira oldu.

Giderler iki katından fazla arttı

Verilere göre, haziranda bütçe gelirleri, geçen yılın aynı ayına kıyasla yüzde 48,2 artarak 268 milyar 225 milyon liraya, bütçe giderleri de yüzde 130 artışla 487 milyar 862 milyon liraya ulaştı. Ocak-haziran döneminde ise bütçe gelirleri, geçen yılın aynı dönemine kıyasla yüzde 48,6 yükselerek 1 trilyon 880 milyar 349 milyon liraya çıktı. Bütçe giderleri de aynı dönemde yüzde 101,7 artarak 2 trilyon 363 milyar 577 milyon

lirayı buldu. Böylece merkezi yönetim bütçesi haziranda 219 milyar 637 milyon lira, ocak-haziran döneminde ise 483 milyar 228 milyon lira açık verdi.

Geçen yıl haziranda 18 milyar 290 milyon lira olan faiz dışı açığın, bu yılın aynı ayında 182 milyar 263 milyon lira olduğu belirlendi. Faiz hariç bütçe giderleri, geçen yılın aynı ayına göre yüzde 126 artarak 450 milyar 487 milyon liraya yükseldi. Haziranda personel giderleri, geçen yılın aynı ayına göre yüzde 153,1 artarak 107 milyar 675 milyon lira olurken sosyal güvenlik kurumlarına devlet primi giderleri, haziranda geçen yılın aynı ayına göre yüzde 145,2 artışla 16 milyar 523 milyon liraya yükseldi.

Emekliye yapılan öneme 26.61 milyar lira

Haziranda, mal ve hizmet alım giderleri için bütçede öngörülen 318 milyar 685 milyon lira ödeneğin yüzde 8,9'u harlandı. Haziranda yüzde 64,2 artışla 28 milyar 488 milyon lira mal ve hizmet alımı gideri gerçekleşti. Cari transferler haziranda, geçen yılın aynı ayına göre yüzde 140 artarak 256 milyar 248 milyon lira oldu. Bütçede öngörülen 1 trilyon 681 milyar 997 milyon lira ödeneğin yüzde 15,2'si kullanıldı. Cari transferler kaleminin 67 milyar lirası Sosyal Güvenlik Kurumu'na aktarıldı. Haziranda 25 milyar 689 milyon lira sermaye gideri gerçekleşirken sermaye transferi 8 milyar 983 milyon lira olarak gerçekleşti. Borç verme giderleri ise 6 milyar 882 milyon lira oldu. Faiz giderleri geçen yılın aynı ayına göre yüzde 192,7 artışla 37 milyar 375 milyon lira olarak kayıtlara geçti. Haziranda bayram nedeniyle emeklilere yapılan ödeme 26.61 milyar TL oldu

Merkezi yönetim bütçe gelirleri, geçen yılın haziran ayında 181 milyar 19 milyon lira iken geçen ay yüzde 48,2 artarak 268 milyar 225 milyon liraya yükseldi. Bütçe tahminine göre bütçe gelirlerinin haziran ayı gerçekleşme oranı 2022'de yüzde 7,1 iken geçen ay yüzde 7 oldu. Vergi gelirleri tahsilatı, geçen ay Haziran 2022'ye göre yüzde 51,4 artarak 231 milyar 158 milyon liraya çıktı. Genel bütçe vergi dışı diğer gelirleri yüzde 40,7 artışla 30 milyar 592 milyon liraya çıktı. Vergi türleri itibarıyla haziranda geçen yılın aynı ayına göre gelir vergisi yüzde 106,9, kurumlar vergisi yüzde 177,1, özel tüketim vergisi yüzde 89,5, banka ve sigorta muameleleri vergisi yüzde 121,8, ithalde alınan katma değer vergisi yüzde 20, damga vergisi yüzde 89,3, harçlar yüzde 7, diğer vergiler tahsilatı yüzde 60,2 artarken dahilde alınan katma değer vergisi yüzde 131,1 azaldı.

6 aylık KKM maliyeti 25 milyar lira

Bütçe verilerine göre TL'nin dolar karşısında yüzde 20 değer kaybettiği haziran ayında kur korumalı mevduat hesaplarına 20.56 milyar TL ödeme yapılırken ilk altı ayda yapılan toplam ödeme 25 milyar TL'ye ulaştı. Bu yılın en yüksek ödemesi haziranda gerçekleştirildi. Bundan sonra yeni girişlerin maliyeti Merkez Bankası'na

aktarıldı. Ancak önceki girişlerin Hazine'ye maliyetinin önümüzdeki aylarda da bütçe sonuçlarında yer alması bekleniyor.

Bütçe giderleri için ödeneğin yüzde 53'ü kullanıldı

Merkezi yönetim bütçe giderleri Ocak-Haziran 2022 döneminde 1 trilyon 171 milyar 851 milyon lira iken bu yılın aynı döneminde yüzde 101,7 artışla 2 trilyon 363 milyar 577 milyon liraya yükseldi. Böylelikle 2023'te merkezi yönetim bütçe giderleri için öngörülen 4 trilyon 469 milyar 570 milyon lira ödeneğin yüzde 52,9'u kullanılmış oldu. Faiz hariç bütçe giderleri ocak-haziran döneminde geçen yılın aynı dönemine kıyasla yüzde 101,3 artarak 2 trilyon 88 milyar 333 milyon liraya çıktı. Faiz hariç giderlerin bütçe ödeneklerine göre gerçekleşme oranı yüzde 53,5 olarak hesaplandı. Personel giderleri söz konusu dönemde yüzde 115,7 artışla 557 milyar 435 milyon lira olurken personel giderleri için bütçede öngörülen 952 milyar 308 milyon lira ödeneğin yüzde 58,5'i kullanıldı. Sosyal güvenlik kurumlarına devlet primi giderleri, bu dönemde geçen yılın aynı dönemine kıyasla yüzde 106,7 artarak 85 milyar 871 milyon liraya yükseldi ve bütçede öngörülen 150 milyar 392 milyon lira ödeneğin yüzde 57,1'i kullanılmış oldu. Ocak-haziran döneminde mal ve hizmet alım giderleri için bütçede öngörülen 318 milyar 685 milyon lira ödeneğin yüzde 51,5'i harcandı. Bu dönemde yüzde 95,9 yükselişle 164 milyar 119 milyon lira mal ve hizmet alımı gideri gerçekleşti. Cari transferler yüzde 113,5 artarak 1 trilyon 46 milyar 392 milyon lira oldu. Bütçede öngörülen 1 trilyon 681 milyar 997 milyon lira ödeneğin yüzde 62,2'si kullanıldı.

6 ayda BSMV geliri yüzde 101,5 artış gösterdi

Vergi gelirleri tahsilatı, söz konusu dönemde geçen yılın ocak-haziran dönemine göre yüzde 55 artarak 1 trilyon 602 milyar 312 milyon liraya ulaştı. Vergi gelirlerinin bütçe tahminine göre gerçekleşme oranı ise yüzde 50,1 olarak kayıtlara geçti. Genel bütçe vergi dışı diğer gelirleri de yüzde 12 artarak 225 milyar 712 milyon liraya çıktı. Özel bütçeli idarelerin öz gelirleri 38 milyar 310 milyon lira, düzenleyici ve denetleyici kurumların gelirleri 14 milyar 16 milyon lira olarak belirlendi. Vergi türleri itibarıyla ocak-haziran döneminde geçen yılın aynı dönemine göre gelir vergisi yüzde 86,1, kurumlar vergisi 10,6, dahilde alınan katma değer vergisi yüzde 69, özel tüketim vergisi yüzde 96,6, banka ve sigorta muameleleri vergisi yüzde 101,5, ithalde alınan katma değer vergisi yüzde 40,9, damga vergisi yüzde 98,7, harçlar yüzde 60,3 ve diğer vergi gelirleri yüzde 70,6 arttı.

Suudi Arabistan'la imzalar atıldı

Türkiye ile Suudi Arabistan Krallığı arasında, doğrudan yatırım, savunma sanayii, enerji ve iletişim alanlarında anlaşmalar imzalandı.

Türkiye ile Suudi Arabistan Krallığı arasında, doğrudan yatırım, savunma sanayii, enerji, savunma ve iletişim alanlarında anlaşma imzalandı.

Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan ve Suudi Arabistan Veliiaht Prensi Muhammed Bin Selman başkanlığındaki heyetler arası görüşmelerin ardından anlaşmalara imza atıldı.

Suudi Arabistan Yatırım Bakanı Falih, 2030 kapsamında toplamda 3 trilyon Suudi Riyali (810 milyar dolar) ve 300 milyar dolarlık çeşitlendirilmiş yatırım hedeflediklerini söyleyerek, “Yatırımlarımızda Türk özel sektörünün de bulunmasını çok önemsiyoruz. İki ülkenin özel sektörünün güçlerini bir araya getirince ne kadar büyük bir güç ortaya koyacağımızı düşünemiyorum” dedi.

Türkiye Cumhuriyeti ile Suudi Arabistan Krallığı arasında Doğrudan Yatırımın Teşvik Edilmesi Alanında İşbirliğine İlişkin Mutabakat Zaptı, Cumhurbaşkanlığı Yatırım Ofisi Başkanı Burak Dağlıoğlu ile Suudi Arabistan Yatırım Bakanı Khalid Al-Falih tarafından imzalandı.

Türkiye Cumhuriyeti Cumhurbaşkanlığı İletişim Başkanlığı ile Suudi Arabistan Krallığı Enformasyon Bakanlığı Arasında İletişim Alanında İşbirliğine İlişkin Mutabakat Zaptına, Cumhurbaşkanlığı İletişim Başkanı Fahrettin Altun ile Suudi Arabistan Medya Bakanı Salman bin Yusuf Al-Dawsari imza attı.

18.07.2023

Milli Savunma Bakanlığı ile Suudi Arabistan Krallığı Savunma Bakanlığı Arasında İşbirliğine İlişkin Uygulama Planı, Milli Savunma Bakanı Yaşar Güler ile Suudi Arabistan Savunma Bakanı Prens Halid bin Selman Al-Suud tarafından imzalandı.

Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı ile Suudi Arabistan Krallığı Enerji Bakanlığı arasındaki Enerji Alanında Mutabakat Zaptı, Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanı Alparslan Bayraktar ile Suudi Arabistan Enerji Bakanı Prens Abdulaziz bin Salman Al-Suud tarafından imzalandı.

Suudi Arabistan Savunma Bakanlığı ile Baykar Arasında İşbirliği Sözleşmesi'nde Baykar Genel Müdürü Haluk Bayraktar ve Suudi Arabistan Savunma Bakan Yardımcısı Halid Bin Hüseyin El Bayari'nin imzaları yer aldı.

Erdoğan, Prens Selman'a Togg hediye etti

Görüşmelerin ardından Cumhurbaşkanı Erdoğan, Veliaht Prens Selman'a Pamukkale beyazı renkteki Togg'u hediye etti. Cumhurbaşkanı Erdoğan ve Veliaht Prens Selman, Al Salam Sarayı'nın avlusunda bir süre Togg'u inceledi. Erdoğan, oteline Veliaht Prens Selman'ın kullandığı Togg ile geldi.

Kredi muslukları açılsın, istihdam kaybı yaşanmasın

İş dünyasının ticari kredilerdeki hayal kırıklığı büyüyor. Kamu bankalarında ‘damlayan’, özellerde ‘tıkanan’ finansman musluğunun bir an önce açılmasını isteyen reel sektör, aksi halde üretim ve ihracat yapmanın zorlaşacağını, şirket kapanmaları ve istihdam kayıplarının hızlanacağını vurguluyor.

MERVE YİĞİTCAN

İş dünyasında finansmana erişememenin faturası her geçen gün büyüyor. Ticari kredilere erişimin seçim sonrası rahatlayacağı ümidini taşıyan piyasada, ‘parasızlık’ sorununun hala devam ediyor olması stresi artırıyor. İşletme sermayesi kredisinden ümidi iyice kesen reel sektör temsilcileri, buna karşın makine, araç ve yer tahsis gibi kritik konularda dahi kredi kullandırılmamasının olumsuz sonuçları olacağı endişesini taşıyor. Reel sektörün bir başka endişesi de kamuda oluşan yüksek borçlanma ihtiyacının ise özel sektörün kullanabileceği kaynakları sınırlaması. Bu noktada ‘sınırlı kaynağın’ üretici ve ihracatçıya aktararak pozitif ayrımcılık yapılması gerektiğini savunan iş dünyası temsilcileri, ancak bu şekilde tüketimle değil ihracatla büyümenin mümkün olabileceğine işaret ediyor.

Hisarcıklıoğlu ve Avdagiç uyardı

İşletme sermayeleri son 2 yılda erozyona uğrayan pek çok işletme finansmana erişim sorunlarının seçim sonrası yeni kabinenin şekillenmesinin ardından çözüleceği inancını taşıyordu. Buna karşın ticari kredilerde sorun devam ediyor. Öyle ki

bankacılık sektöründe ticari kredilerdeki yıllık büyüme haziran sonunda yüzde 15'in altına inerken, özel bankalarda yüzde 5'i aşan oranda daraldı. Geçen hafta konuk olduğu Ankara Sanayi Odası meclis toplantısında endişelerini dile getiren TOBB Başkanı Rifat Hisarcıklıoğlu, EYT düzenlemesi, deprem, kur korumalı mevduat ve diğer yükler nedeniyle ek bütçe hazırlandığını ve yüksek kamu borçlanması öngörüldüğünü hatırlatarak, "Tüm bunlar ekonomik aktivitede ve büyümede bir miktar yavaşlamaya yol açabilecektir. Artan kamu borçlanması özel sektöre gidecek kredi hacmini daraltabilecektir. Enflasyondaki gerileme beklendiği ölçüde gerçekleşemeyebilecektir" ifadelerini kullanmıştı.

İTO Başkanı Şekib Avdagiç de geçen hafta yapılan meclis toplantısında, parasal sıkılaştırmanın üretim bantlarını yavaşlatmaması gerektiğini vurgulamıştı. Avdagiç, Ticaret Bakanı Ömer Bolat'ın da konuk olduğu toplantıda "Politika faizi seviyesi, üretim ve ticarete yönelik bir dizi tedbirle desteklenmeli. Merkez Bankası'nın kararlarının; öngörülebilir, kolay anlaşılır ve eşgüdümlü bir politika seti ile desteklenmesini ve böylece reel sektörün önünün açılmasını talep etmekteyiz. Sağlıklı işleyen bir kredi mekanizması; üretimin, istihdamın ve ihracatın olmazsa olmazıdır. Kredi mekanizmasındaki bozulma, sadece finansman ihtiyacı bulunan işletmeleri etkilemekle kalmaz, domino etkisiyle piyasanın tüm işleyişini sekteye uğratır" uyarısında bulunmuştu.

"Arz kısıp enflasyon tetiklenebilir"

Finansman sorununa ilişkin EKONOMİ'ye değerlendirmelerde bulunan iş dünyası temsilcileri Hisarcıklıoğlu ve Avdagiç ile aynı endişeleri taşıyor ve uyarılarda bulunuyor. Antalya Ticaret ve Sanayi Odası Başkanı Ali Bahar, seçimden sonra kredi musluklarının açılmasını beklediklerini, ancak bunun gerçekleşmediğini, özel bankalarla yapılan toplantılarda da kredi musluklarını kapalı tutmaya devam edecekleri sinyalini aldıklarını kaydetti. Bir an önce krediye erişimin sağlanması gerektiğini savunan Bahar, finansman musluklarının geçmiş dönemlerden farklı olarak tüketim değil; ihracat, üretim ve istihdam odaklı açılmasını istediklerini belirtti. Bahar, muslukların kapalı kalması durumunda arzın kısılacağını ve enflasyonun tetikleneceğini, çarkların durmaması adına bir an önce önlem alınması gerektiğini savundu.

"Kaynak, ihracata ve verimliliğe akmalı"

TOBB Plastik, Kauçuk ve Kompozit Sanayi Meclis Başkanı Yavuz Eroğlu da 'sınırlı kaynağın' ihracat ve sanayide verimlilik çerçevesinde kullandırılmasının önemine dikkat çekti. Eroğlu, "Enflasyonla mücadele edilmesi gerektiği noktasında hepimiz hemfikiriz. Ancak büyümemizi de sürdürmemiz gerekiyor. Bizim gibi gelişmekte olan ülkeler büyümezse şirket kapanmaları, iflaslar yaşanabilir. Kredi musluklarını tüketim yerine ihracata yönelik yatırımlara açmalıyız. Hem firmaların batmasını önlemek hem de doğru büyüme için ihracata pozitif ayrımcılık yapılması gerekiyor" dedi. Eroğlu,

yapılması gereken diğerk iki önemli konuyu ise yüksek teknolojiili ürün üretimi ve sanayide verimlilik olduğunu belirterek, “İç tüketimi daraltmak doğru. Ancak enflasyonla mücadeleyle hanel getirmemek için yapmamız gereken ihracatı, yüksek teknolojiili üretimi ve sanayide verimliliğı desteklemek ve kredileri bu kapsamda vermek...” şeklinde konuştu.

Makine alımını engellemenin ne faydası var?

İstanbul Tüccarlar Kulübü Başkanı İlker Önel, ticari kredilerde işletme sermayesi olarak kullandırılan kredilerin kamu bankalarınca sınırlı verildiğini, özel bankalarda ise hiç verilmediğini hatırlatarak, “Maliyetler yükselmesine rağmen bankalara uygulanan regülasyonlar sebebiyle işletmeler krediye ulaşamıyor. Burada temel sorun işletmeler makine yatırımı yapmak istediklerinde de bu kredilere ulaşamıyorlar. İşletme sermayesine yönelik krediyi geçtik, nakit olarak verilecek krediler kapansın ama bilançosu düzgün olan şirketlerin dahi faaliyetlerini sürdürmek için ihtiyaç duydukları bazı kredi türlerine ulaşamıyor olması çok büyük bir sıkıntı” diye konuştu. Bu tür kredileri farklı değerlendirmek gerektiğine işaret eden Önel, “Çünkü bu işletmelerin çoğı üretim yapıyor, ihracat yapıyor, istihdam yaratıyor. Bunların aksaması büyük sorun yaratır. Kapasite artıracak bir makine için TL kredisi kullanmanın ne zararı olabilir?” diyerek acil çözüm çağrısında bulundu.

ANKESOB Başkanı Yiğiner: İşimizi yapamaz hale geldik

Ankara Esnaf ve Sanatkarlar Odaları Birliği (ANKESOB) Başkanı Mehmet Yiğiner, Akaryakıttaki ÖTV zammı pompaya KDV ile birlikte ortalama 6 lira olarak yansımış bulunmakta ve bu durum; ulaşım, nakliye ve üretim maliyetlerini yükselttiği için ürün ve hizmet üreten tüm sektörlerde de yeni zamları tetikleyecektir.” değerlendirmesinde bulundu.

Ankara Esnaf ve Sanatkarlar Odaları Birliği (ANKESOB) Başkanı Mehmet Yiğiner, "Cumhurbaşkanı Sayın Recep Tayyip Erdoğan'ın imzasıyla Resmi Gazete'de yayımlanan karara göre akaryakıtta ÖTV tutarları arttı. Pazar gününden itibaren tek seferde pompa fiyatlarına yansıyan tarihi büyük artış, ulaşım-taşımacı esnafımızı oldukça zorda bıraktı. Akaryakıttaki ÖTV zammı pompaya KDV ile birlikte ortalama 6 lira olarak yansımış bulunmakta ve bu durum; ulaşım, nakliye ve üretim maliyetlerini yükselttiği için ürün ve hizmet üreten tüm sektörlerde de yeni zamları tetikleyecektir.” değerlendirmesinde bulundu.

ANKESOB Başkanı Mehmet Yiğiner'in açıklamasında şu ifadeler yer aldı: “15 Temmuz hain darbe girişiminin yıl dönümünü kutladığımız 15 Temmuz Demokrasi ve Milli Birlik Günü'nde akaryakıt ürünlerinden alınan Özel Tüketim Vergisi'nin yüzde 200 üzeri yükseltilmesi düşündürücü ve manidardır!

15 Temmuz 2016'da hain darbe girişimine karşı araçlarını tankların önüne siper eden, meydanları bırakmayan ve sürekli devletin yanında olan esnafımıza bu konuda hükümetimizin yardımcı olacağı kanaatindeyim.

BAĞ-KUR, SSK, trafik sigortası, kasko, yedek parça, yanımızda çalışan şoförlerimizin maaşları, bakım ve onarım bedelleri gibi birçok kalemden yüksek oranlardaki artış zaten ulaşım-taşımacı esnafımızın belini bükmüş ve kontak çeviremez hale getirmiş iken bir de üstüne gelen bu ÖTV zammı ile de üzülmeye başlıyoruz ki bu ağır şartlar altında halkımıza kaliteli ve makul miktarlarda hizmet vermemiz, işimizi yapabilmemiz mümkün değildir. Özellikle özel halk otobüsü ve minibüsü esnafımız büyük mağduriyet içinde olup, tamamen kontak kapatacak hale gelmiştir. Üstelik, dayanılamayacak boyutlara gelen bu artışların şok etkisi pek çok sektörde kendisini gösterecek, içinden ipliğe tüm ürün ve hizmetlerin zamlanmasına yol açacaktır. Haliyle bu yaklaşım enflasyonu artırmayı teşvik edecek, maliyet fiyat artışlarının yansıması tüketici açısından da ağır olacaktır.

Bizler vermiş olduğumuz bu kamu hizmetinin aksamamasını ve sürdürülebilir olmasını temenni ediyoruz ve bu doğrultuda da Cumhurbaşkanımız Sayın Recep Tayyip Erdoğan'dan yolcu ve yük taşımacılığı yapan esnafımızın almış oldukları yakıttan ÖTV muafiyeti, MTV vergilerinin kaldırılmasını, ticari araçlar için çıkacak olan ÖTV'siz araç yenilenmesinin her 5 yılda bir ÖTV ödemediği için kanun maddesi düzenlenmesini talep ediyoruz.

Esnaflar ve sanatkarlar toplumunun temel direğidir. Esnaf kalkınırsa ülke kalkınır. İnsanı yaşat ki devlet yaşasın."

Tarımsal planlamanın yol haritası netleşiyor

Ali Ekber YILDIRIM

18 Temmuz 2023 Salı

Tarım ve Orman Bakanlığı, “Tarımsal Üretimin Planlanması Hakkında Yönetmelik Taslağı” hazırlayarak görüş almak üzere tarım paydaşlarına gönderdi. Taslak ile ilgili birçok kurum görüş hazırlayarak bakanlığa bildirdi. Benim okuduğum kurum görüşlerinin tamamında tarımsal planlamanın önemli ve gerekli olduğu ifade edildikten sonra taslağa çok sert eleştiriler var.

Taslakla ilgili nasıl bir yol haritası izleneceğini Tarım ve Orman Bakanı İbrahim Yumaklı’ya sordum. Bu konuda çok kapsamlı bir çalışma yapıldığını belirten Bakan Yumaklı, yakın zamanda bütün detayları ile bu yol haritasını açıklayacaklarını söyledi.

Yol haritasının ayrıntılarına geçmeden, öncelikle taslağı ve yapılan eleştirileri ana hatlarıyla hatırlatmakta yarar var.

Orman Kanunu ve Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair 422 Sayılı Torba Yasa ile 2006 yılında kabul edilen 5488 sayılı Tarım Kanunu’nun 7. maddesinde önemli bir değişiklik yapıldı. Buna göre, çiftçiler üretim yapmadan önce Tarım ve Orman Bakanlığı’ndan izin almaları gerekiyor. Yasaya göre, **tarımsal üretimin planlanması, gıda güvencesi ve güvenliğinin temin edilmesi, verimliliğin artırılması, çevrenin korunması ve sürdürülebilirliğin tesis edilmesi için Bakanlıkça belirlenen ürün veya ürün gruplarının üretimine başlanmadan önce Bakanlıktan izin alınması zorunluluğu var. Bakanlık, arz ve talep miktarı ile yeterlilik derecesini dikkate alarak hangi ürün veya ürün gruplarının üretileceği ile tarım havzası veya işletme bazında asgari ve azami üretim miktarlarını belirleyecek.**

Planlama Kurulu’na çok tepki var

Taslağa göre üretim planlaması için Tarım ve Orman Bakanlığı'nın ilgili birimlerinin katılımı ile 16 üyeli "Tarımsal Üretimin Planlanması Kurulu" oluşturulacak. Bir bakan yardımcısı başkanlığındaki kurulda 12 genel müdür ve 3 başkan görev yapacak. Hangi ürünün ne kadar üretilceğine, üretim planlamasına bu kurul karar verecek.

Sektör temsilcilerinin en çok eleştirdiği konulardan birisi "Tarımsal Üretimin Planlanması Kurulu"na yönelik. Tamamı bakanlık bürokratlarından oluşturulması öngörülen kurulda, mutlaka çiftçi, ihracatçı, üniversite ve diğer paydaşlardan da temsilcilerin olması isteniyor.

Adana Çiftçiler Birliği ve Adana Turunçgil Üreticileri Birliği'nin ortak görüşünde "Tarımsal Üretimin Planlanması Kurulu'nda kamunun yanı sıra daimi oy hakkı olan üye olarak çiftçi, tarımsal ürün ihracatçısı ve akademiden de temsilciler olmalıdır" deniliyor.

Antalya Tarım Konseyi (50 kuruluştan oluşuyor) ise Tarımsal Üretim Planlama Kurulu'nun tamamen Bakanlık üst yönetim bürokratlarından oluşmasının yönetmeliğin ve kurulun amaçlarını gerçekleştirmeye uyumlu olmadığına dikkat çekiyor. Amaç-görev uyumsuzluğu oluşacağı uyarısı yapan Antalya Tarım Konseyi: "Kurul görevleri, ancak bakanlık biriminin teklifi kapsamında ifa edilebiliyor. Bu durum belirsizlik ve karmaşa yaratıyor. Belirli bir havzadaki belirli bir ürün ya da ürün grubu teklif ediliyorsa amaçlara uygun planlama işlevi zayıflıyor." görüşünü bildirdi.

Konuştüğüm ihracatçı ve üretici temsilcileri de planlama ile ilgili temel yapı olarak bu Kurul'un ortaya konulduğunu ve burada da sadece bakanlık bürokratlarının olmasının en büyük eksiklik olduğunu ifade ediyor.

Üretim izni yasak ve dayatma ile olmaz

Taslağa göre, çiftçiler belirlenen ürün gruplarında üretim yapabilmek için Tarım İl/ İlçe Müdürlüklerinden yani Tarım ve Orman Bakanlığı'ndan izin almak zorunda. Yine en çok tepki çeken konulardan birisi de izin alınması konusu.

Antalya Tarım Konseyi, planlama ve izin faaliyetleri konusunda bürokratik yoğunluk, mevzuat imkânsızlıkları ve gereksiz zaman kayıpları söz konusu olduğuna dikkat çekerek hayvansal üretim planlaması ve izinleri konusunda belirsizlikler olduğuna dikkat çekti.

Antalya Tarım Konseyi'nin bu konudaki önerileri ise özetle şöyle: "Tarımsal üretimin planlanması ve modellemesi için sektör paydaşlarıyla katılımcılığa, yönetişime ve uzmanlık alanlarına yoğunlaşmış çalışma grubu faaliyetine mutlaka ve öncelikle başlanmalıdır. Antalya Tarım Konseyi olarak böyle bir çalışma grubu faaliyetine katılmaya hazırız. Tarımsal üretimin planlanması konusu gelişmiş dünyada, bir taraftan doğrudan destekler ve teşvikler aracılığı ile diğer taraftan da medeni ve

borçlar hukukunda çözülmüştür. Mutlaka o uygulama modellerinden esinlenilmelidir. Taslak bu konuda yetersiz kalmıştır.

Alım garantili ve sigortalı yapı oluşturulmalı

Planlamanın uygulanabilmesi için başta bakanlık kayıt sistemleri olmak üzere ilgili mevzuatta planlama modeline uygun değişikliklerin acilen yapılması şarttır. Uygulamaya ancak bu değişikliklerden sonra sağlıklı şekilde geçilebilir. Planlamanın uygulama usul ve esasları açık, berrak, sade ve iç tutarlılığa sahip olmalıdır. Planlamayı konu alan kurul ve benzeri oluşumların kompozisyonu aşırı merkeziyetçi, mevzuatçı ve sektörün tek boyutuna sıkıştırılmış haldedir. Mutlaka yönetime, uzmanlık alanına ve doğal işleyişe uygun hale getirilmelidir. Planlama modelinin uygulanmasında “alım garantili” ve “sigortalı” bir yapının oluşturulması gereklidir. Uygulamadaki havza-işletme ve ürün ilişkisi açıkça kurulmalıdır. Uygulamanın pilot havzalar veya işletmeler için geçerli olması ile tüm ülke genelinde pilot ürünler için geçerli olması arasındaki farklar, modelin performansı bakımından kapsamlı tartışılmalıdır. Uygulama başvuruları, izinleri ve muvazaaları mutlaka taslaktakinden çok daha sade, akıcı, esnek ve hızlı hale getirilmelidir.”

Adana Çiftçiler Birliği ve Adana Turunçgil Üreticileri Birliği bakanlığa gönderdiği görüşünde “planlı üretimin yasak ve kısıtlamalarla değil, çiftçilerin erken açıklanacak teşvik ve desteklerle yönlendirilerek ekim desenin belirleneceği, doğru ve zamanında dış ticaret politikası uygulamalarıyla daha dengeli bir üretim modeli olacağı inancındayız. Planlı üretime geçiş öncesi uydu yardımı ve sahada ilgili ilçe müdürlüğü elemanlarınca tam ve güvenilir bir tarım sayımı yapılmalı, tüm ekili ve dikili alanlar ile hayvan varlığı envanterimiz çıkarılmalıdır. Dikili ürün gruplarında verimlilik, hasat zamanı, bölgeye uyum ve üretim yoğunluğu da dikkate alınacağından cins bazında sayımın da yapılması gerekmektedir.” bilgisine yer verildi.

Bakanlığın yol haritası netleşiyor

Tarım ve Orman Bakanı İbrahim Yumaklı, yasanın kabul edilmesinden sonra ilk adım olarak “Tarımsal Üretimin Planlanması Hakkında Yönetmelik Taslağı”nın hazırlandığını ve bu taslağın sektör paydaşları ile paylaşılarak görüşlerinin alındığını söyledi. Yumaklı bu görüşlere çok değer verdiklerini ve buna göre taslağın son halini alacağını ifade etti.

Üretim planlaması ve hazırlanan taslakla ilgili eleştirileri sorduğum Tarım ve Orman Bakanı İbrahim Yumaklı bundan sonra yapılacaklarla ilgili şu değerlendirmeyi yaptı: “İlk olarak yönetmelik taslağı hazırlandı. Ardından hızlıca takvim oluşturuldu. Bu takvim doğrultusunda kısa zaman içinde harekete geçilecek. Hazırlanan yönetmelik taslağı tarım sektörü temsilcilerine gönderildi. Paydaşların da dönüşleri gelmeye başladı. Sonraki aşamada ise il ve bölge bazında sektörün paydaşlarının katılacağı toplantılar yapılacak. Bu paydaşların arasında kamu kurumları da yer alacak, tarım

alanında özel sektörde faaliyet gösterenler de. Aynı şekilde Sivil Toplum Kuruluşları (STK), odalar, üniversitelerin de yer alacağı toplantılar geniş katılımlı olacak. Toplantıların sonunda Tarımsal Üretim Planlaması Hakkında Yönetmelik hazır hale getirilecek. “

Eylül’de pilot uygulama başlayacak

Eylül ayında bir ürün grubunda pilot uygulamanın başlayabileceğini belirten Bakan Yumaklı: “Planlamanın içeriğinde başlıca hangi ürün, hangi bölgede, hangi şartlarda üretilir bilgilerinin yanı sıra çiftçinin gelirini artıracak planlar yer alacak. Bir ürün grubunda Eylül ayında pilot çalışmaya başlanması hedefleniyor.” dedi.

Özetle, tarımsal üretimin planlaması elbette çok önemli. Bu konuda her kesimin görüşü çok değerli ve mutlaka dikkate alınmalı. Tarım ve Orman Bakanı İbrahim Yumaklı bu taslağın sektör paydaşları ile birlikte uygulanabilir hale getirileceğini, pilot uygulama ile sahada çalışmalar yapılacağını söylüyor. Çiftçi Mehmet Mühür ise bu düzenlemenin yaratacağı riskleri tek tek sıralıyor. Önümüzdeki günlerde bu konuyu daha çok konuşup tartışacağız.

Çiftçi Mehmet Mühür’ün görüşü.

Adana’da çiftçilik yapan, tarım konusundaki çalışmaları, duyarlılığı ile tanınan Mehmet Mühür Tarımsal Üretim Planlaması Yönetmelik Taslağı hakkındaki görüşünü gönderdi. Mehmet Mühür’ün uyarıları önemli ve dikkate alınmalı.

- Bu yönetmelik taslağı Tarım Bakanlığı teşkilatına 2000 yılından önce egemen olan Teknik Ziraat Teşkilatı kafası ile hazırlanmıştır.
- Araştırma kuruluşları ile istişare edilmediği gibi bakanlığın hukuk birimlerinden de en ufak bir mütalaa alınmadığı taslağın fikir ve ifadelerinde bariz olarak görülmektedir.
- Bu yönetmeliğin muhtevası, bir bakıma bana Sovyetler dönemindeki Kolhozlar ile İsrail’deki Kibutzları hatırlatmaktadır.
- Tarım Bakanlığı’nın nitelik itibarıyla merkez il ve ilçe teşkilatlarında sayı itibarıyla belki teknik personeli vardır, ancak nepotizm sebebiyle nitelikli teknik personelinin bugüne kadar yaşadıklarımızdan dolayı, yetersiz olacağı endişesini taşımaktayım.
- Tarım Bakanlığı, bu yapısı ile böyle bir organizasyonu siyasi olarak yürütebilir, ancak teknik olarak asla yürütemez.
- Üretim izinlerinin ve kontrollerinin bir takım bürokratik mekanizmalara bağlanmış olması, aşılması imkânsız handikaplar yaratacaktır. Çiftçi bürokrasiyi aşamayacak, üretimi ya yapamayacak ya da engellenecektir. İlgili birimin teknik personeli de bu iş

yükünün altında ezilerek çiftçi nezdinde de itibarsızlaşacaklardır. Bu da asla kabul edilemez üzücü bir vaka olarak yaşamakla karşı karşıya kalacağız.

- Bu modelin bir nevi ikiz kardeşleri Şeker Fabrikalarında üretimi azaltmış yeterli üretime mani olmuş ve ülkemizin şeker ithali ile tanışmasına vesile olmuştur. Nişasta Bazlı Şeker kotaları siyasi saiklerle verilir olmuştur. Şeker pancarı kotaları siyasetin güdümüne girmiştir. Türk çiftçisi özgür iradesiyle tarım yapamayacak ve siyasete muhtaç olacaktır. Canından bezecek ve üretimden vazgeçeceği kaçınılmaz bir gerçektir. Ayriyeten ürün desenleri de siyasetin aracı haline gelecektir.

- Bakanlığın kuruluş beyannamesinde ve 5488 sayılı Tarım Kanunu'nun amaç ilkesinde izah edildiği gibi üretim planlaması burada olduğu gibi akıl ve mantık örf ve adet ve teamüllere aykırı metot ile değil, yönlendirme ve teşvik usulleri ile planlama yapılacağı ilgili kanunun amir hükmüdür. Medeni Kanunumuzun başında da belirtildiği gibi kanunlar lafsı ve ruhu ile doğrudur. Nitekim kanun metninde üretim planlamasından bahsedilirken buradaki üretim planlamasından kasıt, iç tüketim tarımsal sanayinin ihtiyacı komşu ülkelerin potansiyel talepleri, ihracatçının ihtiyaç ve talep ve alt yapı yatırımlarına göre tespit ederek çiftçiye yönlendirme ve teşvik ile mümkündür.

- Netice odur ki; böyle bir yönetmeliğin Türk tarımı, tarımsal endüstri ve tarımsal ihracatçının iflasına sebep olacağı kaçınılmaz bir gerçektir.

KKM'nin kur farkı yükü hazıranda nasıl oldu da 20.6 milyarda kaldı?

Alaattin AKTAŞ

18 Temmuz 2023 Salı

Bütçeden haziran ayında kur korumalı mevduat için 20.6 milyar lira kur farkı ödemesi yapıldı. Bu tutar, geçen yılın temmuzundaki 23.4 milyardan sonra ikinci en yüksek aylık ödeme ama yine de çok düşük.

“Ne yani bütçeden illa daha çok mu para çıksaydı” diye düşünenler olur mu bilmiyorum ama mevcut veriler bütçeye haziran ayında binecek yükün 70 milyar liradan daha az olmayacağını gösteriyordu. O yüzden bu ödeme için “Çok düşük” diyorum. Tutarın bu düzeyde kalmasının ya bir takım nedenleri var ya da KKM'nin bileşimi hakkındaki tüm bildiklerimizi çöpe atmamız gerekiyor.

Bu köşede 3 Temmuz'da yayımlanan yazımda kur artışının hızlanmasından dolayı KKM'den haziran ayında bütçe ve Merkez Bankası'na çok yüksek tutarda yük geleceğini belirtmiş ve detaylı bir analize yer vermiştim. KKM'nin ne kadarının doğrudan TL ile ya da dövizden dönüşüm yoluyla açıldığı ve vadenin ne olduğu bilinmediği, daha doğrusu bu veriler gizli tutulduğu için çeşitli varsayımlarla hareket etmek gerekiyordu ve ben de 3 Temmuz'daki yazımda altı olasılıklı bir hesaplama yapmıştım.

Bu analize göre haziran ayında bütçeye binecek yük 78 milyar lira ile 109 milyar lira arasında değişecekti.

Oysa girişte de belirttiğim gibi haziran ayında bütçeden ödenen tutarın 20.6 milyar lira olduğu açıklandı. Öyle 3-5 milyarlık bir fark yoktu ki; çok büyük bir fark ortaya çıkmıştı.

78 milyarı nasıl hesaplamıştım?

Gelin önce Hazine'ye binecek yükün nasıl en az 78 milyar lira olacağı sonucuna varmıştım, onu anlatayım.

Haziranda dolacak vade için mart ayındaki KKM tutarını esas aldım. KKM'de mart ayı ortalaması 1.6 trilyon liraydı.

Bu tutarın yüzde 40'ının, yani 650 milyarının TL cinsi hesaplardan oluştuğunu varsaydım.

650 milyarın yüzde 80 oranında 520 milyarının üç ay vadeli olduğunu öngördüm. Ancak 520 milyarın tümünün vadesi haziranda dolmuyordu, çünkü haziranın son haftası tatildi ve martın son haftasında açılan hesapların vade tarihi temmuzdu. Dolayısıyla 520 milyarın da yüzde 80'inin vadesinin haziranda dolacağını hesaba kattım, bu da 417 milyara işaret ediyordu.

Marttan hazirana dolar kuru artışı yüzde 21.6 olmuştu ve buna göre 417 milyar için 90 milyar lira kur farkı ortaya çıkıyordu.

Ancak bankaların ödediği faizi de hesaba katmak gerekiyordu. Bankalar martta açılan hesaplar için yüzde 8.5'lik politika faizi artı 3 puan üstünden yıllık yüzde 11.5 faiz uygulamış, bunun üç aya denk düşen kısmı yaklaşık yüzde 3 etmiş, yüzde 3'ün karşılığı olarak da KKM sahiplerine 13 milyar ödenmişti.

Dolayısıyla 90 milyarlık kur farkından bankaların ödediği 13 milyar düşülünce bütçeden karşılanması gereken tutar 77-78 milyar oluyordu.

Bu sefer sondan başa gidelim

Peki nasıl oldu da KKM için bütçeden yapılan ödeme 20.6 milyar lirada kaldı? Tahmin edilen bazı ağırlıklar tümüyle farklı demektir. Ağırlıklardan kastım şu:

- Demek ki KKM'de TL cinsi hesapların payı çok çok az.
- Demek ki KKM'de vade öyle sanıldığı kadar üç ayda yoğunlaşmış değil, çok daha uzun.

Bu varsayımları dikkate alarak iki olasılıktan hareketle haziranda yapılan 20.6 milyar liralık ödemeye ulaştım.

- Birincisi; KKM'nin yüzde 30'u TL, yüzde 70'i döviz dönüşümlü ve TL cinsi açılan hesapların da yalnızca yüzde 30'u üç ay vadeli, kalan yüzde 70'i daha uzun vadeli olursa Hazine'ye binen yük 22 milyar lirada kalıyor.
- İkincisi; KKM'nin yüzde 20'si TL, yüzde 80'i döviz dönüşümlü ve TL cinsi hesapların da yalnızca yüzde 40'ı üç ay vadeli, kalan yüzde 60'ı daha uzun vadeli olursa Hazine'ye binen yük 21 milyar lira düzeyinde oluşuyor.

Bunlar ezber bozan oranlar

Ne var ki KKM'nin yüzde 20 ya da 30'unun TL, kalanının döviz dönüşümlü olması şimdiye kadar hiç duyulmadık bir denge.

Ayrıca KKM'nin çok büyük bir kısmının üç ay vadeli olduğu da bir gerçek. Özellikle TL cinsinden açılan hesaplar için bu böyle. DTH dönüşümlü hesaplarda şirketler açısından vade daha uzun olabiliyor ama TL cinsi hesaplarda vadenin en az yüzde 80-90'ının üç ay olduğu biliniyor.

Yani benim 20 milyarlık haziran ödemesini bulabilmek için bir anlamda sondan başa doğru yürüttüğüm varsayımın gerçek olabilir bir tarafı yok.

Peki o zaman tekrar soralım:

“Nasıl oldu da hazirandaki kur farkı yükü bu düzeyde kaldı?”

Merkez Bankası'na erken devir mi?

KKM'de TL cinsi hesaplar için oluşan kur farkı bütçeden, DTH dönüşümlü hesaplar için oluşan kur farkı ise Merkez Bankası'ndan ödeniyordu. Tüm fark ödemesini dünden (17 Temmuz) itibaren Merkez Bankası yapmaya başladı. Buna ilişkin düzenleme Resmi Gazete'de 15 Temmuz'da yayımlanan 7456 sayılı kanunun geçici 1'inci maddesiyle yapıldı.

Ancak dikkatinizi çekerim, bu uygulama dün başladı. Yani haziranın tümünde ve temmuzun ilk yarısında TL cinsi hesaplardan kaynaklanan kur farkı bütçeden ödendi. En azından öyle olması gerekiyor.

Ne var ki haziran ayında yapılan ödeme hiç de öyle yapılmış gibi görünmüyor. Sanki bütçeden haziran ayında yapılan KKM ödemesinde eksiklik var. Vatandaşa eksik ödeme yapılamayacağına göre!

Hesaplar ortada! Ya 20.6 milyar lira yanlış ya da KKM'nin TL-döviz dengesi ve vadesine ilişkin tüm bildiklerimiz yanlış!

IMF, ekonomiyi Şimşek'ten daha ucuza fonlar

Şeref OĞUZ

18 Temmuz 2023 Salı

Ekonomi, vergi artışları ve enflasyonun pençesinde her geçen gün daha zor zeminlere kayıyor. Bir yandan Körfez Dostlarından para kovalarken diğer yandan vatandaş dostların (!) cebine dadandık. Gün geçmiyor ki enflasyonu tırmandıran karar alınmasın. Kamunun fon arayışında cebe el atılsın.

Dünkü yazımda “bu gidişle IMF’yi dahi arayacağız” demiştim. Bugün hükümetin lanetlediği IMF’nin acaba fon temininde bizim Şimşek’ten daha mantıklı olup olmadığını sorgulamak istiyorum. IMF’li günleri yaşayan biriyim ve “insansız ekonomi” yaklaşımıyla bize çekti olduklarını asla unutmadım.

Fakat sorun şu ki hükümetin “rasyonele dönüş” sürecinde, kamuya fon temini için başvurduğu çarelere bakınca, “acaba IMF daha makul olabilir mi?” sorusu akla geliyor. 2000’li yılların başında borcumuzu ödeyip kurtulduğumuz IMF’ye muhtaç hale gelmemizin sebeplerini merak ediyorum.

Şimşek; kamuya fon temininde Ortodoks ancak kamu harcamaları heterodoks savurganlığında.

Eğer IMF olsaydı, harcamalar da rasyonele gelecek, gösteriş yatırımları duracak, seçim ekonomisi olmayacak ve Türkiye daha uygun şartlarda dış kaynak temin ederken içeride savurganlık bitecekti.

İKİ SORU İKİ CEVAP

IMF eski IMF mi? Aslında değil... Acı reçete ve kemer sıkma yöntemleriyle, toplumsal dinamikleri hiçe sayan IMF gitmiş, sosyal politikaları da gözeten yeni anlayış gelmiş. Son yıllarda IMF’ye mecbur kalmış ülkeler bu konuda 90’lı yılların acı reçetelerini kullanmıyor, güncel politikalarla restorasyona gidebiliyor.

IMF bizim için ne ifade ediyor? Öncelikle IMF'nin parasından ziyade, duası makbul... Dua dediğim, eğer bir ülke IMF ile çalışıyorsa daha kolay fon bulabiliyor, CDS dediğimiz kredi risk primleri düşüyor, fon akışı artıyor, FDI (doğrudan yabancı sermaye) akışı hızlanıyor. Ayrıca IMF; bütçe disiplini için heterodoks türü çılgınca kamu harcamalarına izin vermiyor, kredileri takip ediyor ve finansal nepotizme göz açtırmıyor.

not

ÜSTELİK BÜTÇEYİ DENKLER, CARİ AÇIĞI AZALTIR

Daha dün bütçemizde rekor açıkla yüzleştik ve Haziran'daki açığın 220 milyar lirayı bulduğunu gördük. Öyle ki 6 ayda giderler için ayrılan ödeneğin %53'ünü kullandık, KKM'nin Hazine maliyetine 20,6 milyar lira ekledik. Bu kadarcık mı? Ne gezer... Ek bütçe için 1,1 trilyon lira (1,800 milyar) öngördük, seçim ekonomisini de hesaba katarak CB'ye 1,8 trilyonluk harcama yetkisi tanıdık. Hazine de 2,2 trilyon borçlanabilecek. Mehmet Şimşek yürüyüşüyle bu savurganlığı fonlamanın faturası, kabaca bu... Peki ya IMF ile çalışıyor olsaydık? Öncelikle IMF'nin birincil eylemi; bütçe açığını kapatmaya yönelik tedbirler manzumesi olacaktır. Eşanlı olarak dış açığı makul düzeye indirmeye çalışacak, Körfez'de kapı kapı dolaşmak yerine kurumsal ve "IMF disiplini"de fonlara odaklanacaktı.

Ancak sorun şu ki hükümet, IMF'yi istemez. Zira seçim ekonomisine izin vermez. Oysa İstanbul, Ankara ve İzmir'i geri alabilecek bonkörlükte harcamaya hazırlanıyor hükümet. Kendimize IMF olmanın maliyeti de IMF'ninkinden ağıra gelmiş durumda.

O halde yapılacak olan; seçime dek kendimize IMF olacağız ve Şimşek'in fonlama yöntemiyle kamuyu cebimizden finanse edecek ancak seçim sonrası IMF'nin kapısına dayanacağız. Bekleyip görelim...

İlk yarıda dev bütçe açığı

Naki BAKIR

18 Temmuz 2023 Salı

Merkezi yönetim bütçesinde haziran ayındaki 219,6 milyar lira ile birlikte 6 aylık açık, 483,2 milyar liraya ulaştı. Geçen yılın eş dönemine göre harcamalar yüzde 101,7 artarken, gelirdeki artış yüzde 48,6'da kaldı.

Ekonomi yönetimi büyüyen kamu harcamalarını finanse etmek için 1 trilyon 119,5 milyar liralık ek bütçe yoluna giderken, haziran ayında verilen 219,6 milyar liralık açıkla birlikte yılın ilk yarısındaki bütçe açığı 483,2 milyar liraya ulaştı. Hazine ve Maliye Bakanlığı'nın açıkladığı haziran ayı bütçe gerçekleştirmelerine göre haziranda aylık bütçe harcaması geçen yıla oranla yüzde 130 artarak 487,9 milyar lira olurken, bütçe gelirleri yüzde 48,2 ile çok daha düşük bir artış göstererek 268,2 milyar lira oldu.

Böylece bir ayda 219,6 milyar liralık bütçe açığı verildi. Aylık açık, geçen yılın aynı ayındakinin yüzde 607,2 (6,1 kat) üzerinde gerçekleşti.

Bu yıl ocakta 32,2 milyar lira olan bütçe açığı, 11 ili vuran depremlerin yaşandığı şubatta 170,6 milyar liraya fırlamış, martta aylık 47,2 milyar liraya gerileyen açık, nisanda 132,5 milyar lira ile yeniden yükselmiş, mayıs ayında ise 118,9 milyar lira ile aylık bazda fazla verilmişti. Haziranda ise ilk yarı yılın en yüksek tutarlı bütçe açığı verildi.

Altı aylıkta rekor

Haziranla birlikte altı aylık bütçe harcaması geçen yılın eş dönemine göre yüzde 101,7 artışla 2 trilyon 363,6 milyar lira olurken, bu dönemde elde edilen 1 trilyon 880,3 milyar liralık bütçe gelirinde artış yüzde 48,6'da kaldı. Böylece; ilk altı ayda kümülatif bütçe açığı yüzde 483,2 milyar liraya yükseldi. Geçen yıl aynı dönemde 93,6 milyar lira bütçe fazlası verilmişti. Yılın ilk yarısında 500 milyar liraya yaklaşan bütçe açığı ve cari açık birlikte değerlendirildiğinde "ikiz açıklar" olgusu, ekonomik gidişat için tehdit oluşturmaya devam etti.

Faiz dışı denge de bozuldu

Yılın ilk altı ayındaki bütçe giderlerinin 2 trilyon 88,3 milyarını faiz dışı harcamalar, 275,2 milyarını ise faiz ödemeleri oluşturdu. Geçen yılın eş dönemine göre faiz dışı harcamalar yüzde 101,3, faiz ödemeleri yüzde 104,4 arttı. Faiz dışı dengenin de dramatik biçimde bozulduğu gözlemlendi. Faiz ödemeleri hariç bütçe dengesinde geçen yıl ilk yarıda 228,2 milyar lira fazla elde edilirken, bu yıl aynı dönemde 208 milyar lira açık verildi.

1 trilyondan fazla cari transfer

İlk altı ayda geçen yılın aynı dönemine göre yüzde 113,5 artarak 1 trilyon 56,4 milyar liraya ulaşan cari transferler, faiz dışı harcamaların en büyük bölümünü oluşturdu. Aynı dönemde 557,4 milyar liralık personel gideri ve 85,9 milyar liralık SGK prim ödemesi ile 164,1 milyar liralık mal ve hizmet alımı, 187,9 milyar liralık yatırım harcaması gerçekleşti, borç verme kalemi 46,7 milyar lira oldu.

İlk altı ay itibarıyla bütçe gelirleri ile harcamaları arasındaki makasın aleyhte açılmasında; bütçe harcamalarının geçen yıla göre yüzde 100'den fazla artmasına karşılık, bütçe gelirlerin en büyük bölümünü oluşturan vergi tahsilatının yüzde 55'le artışla 1 trilyon 602,3 milyar lira düzeyinde kalması etkili oldu.

6 aylık açık yıllık hedefin yüzde 73'ü

2023 Mali Yılı Bütçe Yasasında bütçe harcamaları 4 trilyon 469,6 milyar, bütçe gelir hedefi 3 trilyon 810,1 milyar, bütçe açığı hedefi de 659,4 milyar lira olarak bağlanmıştı. İlk yarı yıl gerçekleştirmelerine göre harcamalarda hedefin yaklaşık yüzde 53'üne ulaşılırken, gelirlerde yıllık hedefin yüzde 49'u düzeyinde kalındı.

Böylece ilk yarıda yılın tümü için öngörülen tutara oranla çok yüksek bir bütçe açığı ortaya çıktı. Meclis'ten geçen ek bütçe yasasında 1 trilyon 119,5 milyar liralık ek harcama ve aynı tutarda ek bütçe geliri öngörülmesi ile yıllık bütçe açığı hedefi değişmemiş oldu. Yılın ilk yarısında verilen 483,2 milyar liralık bütçe açığı ise bu tutarın yüzde 73'üne denk geliyor.

Abdulkadir Selvi

Ekonomide yeni dengeler ve yeni tercihler

DÜNYAYI kasıp kavuran ağır pandemi koşullarında Türkiye, üretimi tercih etti.

Fabrikaların çarkları durmadı. Kısa çalışma ödenekleri ve işverene sağlanan desteklerle insanlar işsiz kalmadı.

Bu sürecin sonuna gelindi diye düşünürken asrın depremi ile karşı karşıya kaldık.

Millet olarak ağır bedeller ödedik ama bu işin altından kalktık, kalkmaya çalışıyoruz.

Şimdi geçmişe dönük bir doğru-yanlış cetveli çıkarmanın peşinde değilim. Siyasi ve ekonomik tercihler açısından yeni bir döneme giriyoruz. Siyasi ve ekonomik olarak birbirini destekleyen yeni ve olumlu tercihler söz konusu. O nedenle yeni bir sürece girildi ve yeni dönem, yeni okumaları gerektiriyor.

RASYONEL POLİTİKALARA DÖNÜLDÜ

1- Hazine ve Maliye Bakanı Mehmet Şimşek'in ilk gün altını çizdiği gibi Türkiye, ekonomide zaman kaybetmeden rasyonel zemine döndü. Merkez Bankası'ndaki döviz varlıklarının artışı hızlandı, Türkiye'nin risk primi CDS gerilemeye başladı. Piyasalara güven geldi.

2- Piyasaların beklentisi olan faiz artırımı yapıldı. Merkez Bankası kantarın topunu kaçırmadı. Tam aksine, "temkinli ve dengeli" artışı esas aldı.

KÖRFEZ TURU

3- Bir yandan da hızla gelir artırıcı politikalara yönelindi. Cumhurbaşkanı Erdoğan'ın bugün 200 işadamlıyla çıktığı Körfez turu bunun en önemli adımlarından biri oldu.

Suudi Arabistan, Katar ve BAE'yi kapsayan üç günlük turun hedefi 25 milyar dolarlık yatırım hamlesi.

KAYNAK SAĞLANDI

4- Rasyonel politikalara dönüşün gereği olarak, deprem giderleri, memur ve emekli maaş artışlarının karşılığı bütçede dengelendi. Bunun için KDV oranlarında, harçlarda ve akaryakıtta önemli oranda ÖTV artışı yapıldı. Bu artışlar vatandaşımızın canını yaktı.

BATI İLE İLİŞKİLER

5- Yeterince üzerinde durulmayan bir nokta ise İsveç'in NATO'ya tam üyeliğine yeşil ışık yakarak attığımız adımdı. Cumhurbaşkanı Erdoğan, ABD Başkanı Biden ile görüşmesinden sonra, "Yeni bir süreci başlatıyoruz" dedi.

6- İsveç'in NATO'ya üyeliğinin önünü açtık. Böylece ABD ile ilişkileri olumlu bir zemine taşımış olduk. AB ile tam üyelik sürecini yeniden canlandırdık. Böylece Batı dünyası ile ilişkilerimizi kriz alanlarından çıkarıp fırsat alanlarına dönüştürmek için önemli bir adım attık. ABD ve AB ile ilişkileri iyileşen Türkiye, piyasalara da olumlu bir mesaj vermiş oldu.

TASARRUF GENELGESİ

7- Bu adımların eksik bir ayağı vardı. O da kamuda tasarruf. Vatandaş tasarruf yapmak zorunda kaldı ama kamuda her şey olduğu gibi devam ediyordu. Hazine ve Maliye Bakanı Mehmet Şimşek, kamu kuruluşlarına tasarruf genelgesi gönderdi. "Kamu harcamalarını da rasyonelleştireceğiz" dedi.

8- Deprem harcamaları hariç kamu harcamalarında tasarruf yapılması istendi. Tasarruf kalemleri genelgede yer alıyor, o nedenle burada sıralamayacağım ama özellikle 28 Temmuz'a kadar kurumlar aldıkları tasarruf önlemlerini ve tasarruf yapılacak alanları bildirecekler.

FAİZ ARTIRIMI NE KADAR OLACAK?

9- Piyasaların gözü perşembe günü Merkez Bankası'nın Para Politikaları Kurulu toplantısında olacak. Merkez Bankası, "dengeli ve kademeli" bir artışı tercih ediyor. Bir yandan hızlı faiz artışı ile piyasaları rahatlatırken diğer yandan iş dünyasını ve toplumun diğer kesimlerini zora sokmak istemiyor. Geçen sefer yabancı aracı kuruluşların etkisiyle çok yüksek artış beklentisi oluştu. Ama Merkez Bankası doğru olanı tercih etti. Şimdi de 500 baz puanlık bir artış konuşuluyor ama ekonomi çevrelerinden edindiğim izlenime göre faizin yüzde 16.50-17.00 civarında olması bekleniyor. Şunun altını özenle çizmek isterim ki PPK her ay toplanıyor, alınan kararların etkisi gözden geçiriliyor, ulusal ve uluslararası piyasalardaki gelişmelere göre yeni kararlar alınıyor.

KREDİYE ULAŞIM

10- Sıkı para politikasının bir gereği olarak bir süredir iş dünyası kredilere ulaşmakta zorluklar yaşıyor. Bunun ekim ayına kadar devam etmesi bekleniyor. Ama bir yandan da iş yapan firmaların krediye dönüş imkânlarının açılması gerekiyor. Çünkü iş dünyası krediler konusunda zorlanmaya başladı.

DEMİREL OLSA NE DERDİ

ÜMİT Özdağ, Kılıçdaroğlu ile üç bakanlık ve MİT Başkanlığı için mutabakat imzaladıklarını açıkladı. Üç bakanlık için yazılı mutabakat, MİT Başkanlığı için sözlü anlaşmaya vardıklarını söyledi.

Ne âlâ memleket.

- Kemal Bey, cumhurbaşkanı adayı olmak karşılığında yüzde 1 oyu bile olmayan partilere 39 milletvekili verdi.

- 6'lı Masa liderlerinin hepsini cumhurbaşkanı yardımcısı olarak ilan etti.

- Meral Akşener'in masaya dönmesi karşılığında Ekrem İmamoğlu ve Mansur Yavaş'a cumhurbaşkanı yardımcılığı verildi.

- Meclis başkanlığı ve bakanlıklar için söz verildi. CHP'nin önde gelen isimleri o nedenle milletvekili adayı olmadı. 700'ü aşkın kamu kurum ve kuruluşuna yapılacak atamalar partilere peşkeş çekildi.

- Son olarak Ümit Özdağ, İçişleri Bakanlığı dahil 3 bakanlık ile MİT Başkanlığı'nın kendilerine verildiği açıkladı.

- Kılıçdaroğlu herkese her şeyi vermiş ama CHP'lilere pek bir şey vermemiş. Bir de Muharrem İnce'ye...

Demirel olsaydı ne derdi-, biliyor musunuz? “Yağma Hasan'ın böreği, ye Mehmet ye.”

AKŞENER NE YAPIYOR

MERAL Akşener, “CHP'den 15 milletvekili istedik, hayatımın en büyük pişmanlığıdır” deyince, “15 milletvekili almak bize kuyruk siyasetine mal oldu!” diye özeleştiride bulununca birçok yorumcu, “Yerel seçimlerde CHP ile ittifak bitti” dedi.

Katılmadım.

Meral Akşener, “İstanbul'un kazanılmasının sebebi HDP'dir dediğiniz gibi, iyi, bundan sonra size hayatta başarılar diliyorum” deyince, “Millet İttifakı bitti, artık kimse onu diriltemez” denilince de katılmadım.

İNANDIRICILIĞINI KAYBETTİ

Çünkü Meral Akşener, kumar masası diyerek terk ettiği masaya 3 gün sonra geri dönerek bu samimiyet testinde çıktı.

Çünkü Meral Akşener, Kılıçdaroğlu'nu kazanamayacak aday ilan edip, sonra gidip destek verince inandırıcılığını kaybetti.

Çünkü Meral Akşener, "HDP'nin olduğu yerde biz olmayız" dedikten sonra Kandil'e HDP'ye tek bir söz etmeden el ele kol kola seçim kampanyası yürüttü.

O nedenle Meral Akşener'in köprüleri atacağına, CHP ile ittifakı sonlandırıp Millet İttifakı'nı bitireceğine hiçbir zaman inanmadım.

İyi de yapmışım.

İTTİFAK YAPACAKLAR

Çünkü Meral Akşener, Kılıçdaroğlu ile görüşmede yerel seçim ittifakı için yeşil ışık yaktı.

Şimdiden CHP'de "İYİ Parti'ye hangi belediyeleri verelim?" diye, İYİ Parti'de "CHP'den hangi illeri isteyelim?" diye çalışma yapılıyor.

Şimdiden buraya yazın, yerel seçimde CHP ile İYİ Parti ittifak yapacak.

Çünkü Asena Meral, eski Asena Meral değil...